

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان
به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی»
(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

شیوع و گسترش تبلیغات کالاها و خدمات حوزه سلامت در رسانه‌های مختلف، ضرورت ساماندهی و روزآمد نمودن مقررات مربوط به تبلیغات خلاف واقع در این حوزه را ضروری ساخته است. به همین منظور طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی در تاریخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ در قالب چهار ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این طرح با هدف مرتفع کردن خلأهای تقنینی و پیش‌بینی ضمانت اجرای کیفری در خصوص تبلیغ کالا و محصولات آسیب‌رسان در رسانه‌های جمعی داخلی و خارجی و فضاهای مجازی مبادرت به جرم‌انگاری تبلیغ خلاف واقع در خصوص کالاها و خدمات مزبور نموده است.

این مصوبه برای تأیید به شورای محترم نگهبان ارسال شد. شورای محترم نگهبان در نامه شماره ۹۵/۱۰۲/۷۷۲ مورخ ۱۳۹۵/۳/۱۶ سه ایراد در خصوص مصوبه مزبور در قالب دو بند مطرح نمود. ایرادهای مزبور در کمیسیون محترم بهداشت و درمان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و پیشنهادات اصلاحی به تصویب کمیسیون رسیده است. این گزارش ضمن توضیح ایرادات مزبور، به بررسی گزارش کمیسیون محترم بهداشت و درمان پرداخته است.

توضیح و بررسی ایرادات شورای محترم نگهبان و مصوبه کمیسیون محترم بهداشت و درمان

ایراد اول:

الف) تبیین ایراد: در بند «۱» ایرادات شورای محترم نگهبان مقرر شده است: در ماده (۱)، عبارت «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» با توجه به اینکه جرم محسوب و برای آنان مجازات تعیین گردیده است، ابهام دارد و باید معیار آن به نحو روشن مشخص گردد. توضیح اینکه ماده (۱) مصوبه مجلس مقرر می‌دارد:

«ارائه هرگونه اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع به هر طریقی از جمله رسانه‌های داخلی و یا فضای مجازی درباره آثار مصرف و فرآورده‌های دارویی، خوراکی، آشامیدنی، آرایشی، گیاهی، طبیعی، مکمل و همچنین تجهیزات و ملزومات پزشکی و دندانپزشکی و آزمایشی و هرگونه خدمات سلامت

مخصوص سخن علمی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:
۲۹

شماره چاپ:
۷۰۸

تاریخ چاپ:
۱۳۹۶/۸/۱۰

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات
حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۴۰۱۳۹۴۰-۶

تاریخ انتشار:
۱۳۹۶/۸/۲۱

ممنوع است و مرتکب به حبس یا جزای نقدی درجه ۶ و محرومیت از فعالیت شغلی و اجتماعی برای ۲ تا ۵ سال محکوم می‌شود و در صورتی که به مصرف‌کننده خسارتی وارد شود علاوه بر جبران معادل ۲ تا ۵ برابر خسارت به‌عنوان جزای نقدی به مجازات اضافه می‌شود».

با عنایت به اینکه ممکن است در خصوص عبارت «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» تفاسیر مختلف و موسعی صورت بگیرد، لذا شورای محترم نگهبان این عبارت را واجد ابهام دانسته و تعیین ضابطه و معیار مشخصی را ضروری دانسته است تا از استنباط‌های متشتت و موسع جلوگیری شود. به‌نظر می‌رسد انتخاب و پیش‌بینی عبارت مزبور در این ماده به‌دلیل طیف گسترده و متعدد مواردی بوده است که ممکن است تبلیغ خلاف واقع در آن قالب انجام گیرد.

ب) مصوبه کمیسیون محترم در خصوص رفع ایراد اول:

در مصوبه کمیسیون محترم به‌منظور رفع ایراد اول شورای محترم نگهبان پیشنهاد شده است: اولاً بعد از عبارت «خلاف واقع» عبارت «که نوعاً موجب گمراهی و فریب شود» اضافه شود و ثانیاً در تبصره «۱» به‌طور مشخص مصادیق اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع به‌ترتیب زیر احصا گردد:

«اطلاعات یا ادعاهای اثبات نشده یا تأیید نشده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی درباره روش فرآوری، تولید، نامگذاری تجاری، خواص، ترکیب، منشأ سودمندی، ارزش غذایی، روش درمانی و خدمات، آثار و منافع ناشی از ارائه خدمات یا درمان یا دارا بودن گواهی یا مجوز از مراجع داخلی یا خارجی در خصوص کالاها و خدمات موضوع این قانون».

ج) ارزیابی مصوبه کمیسیون در خصوص ایراد اول:

با عنایت به اینکه در مصوبه کمیسیون پیشنهاد شده است که مصادیق اطلاعات نادرست و خلاف واقع در قالب تبصره «۱» به‌طور صریح احصا گردد به‌نظر می‌رسد ایراد شورای محترم نگهبان مرتفع می‌گردد. شایان ذکر است با عنایت به تصریح به مصادیق، ضرورتی ندارد که در متن ماده نیز عبارت «که نوعاً موجب گمراهی و فریب شود» اضافه گردد؛ چه اینکه ممکن است این ابهام به وجود آید که آیا مقصود مقنن آن بوده است که تحقق مصادیق منوط به آن است که نوعاً نیز موجب گمراهی و فریب شود یا خیر؟ از این‌رو پیشنهاد می‌شود در خصوص رفع ایراد اول شورای محترم نگهبان صرفاً به تبیین و تعیین مصادیق همان‌طور که در مصوبه کمیسیون آمده است اکتفا شود و متن ماده به‌ترتیب فعلی باقی بماند و عبارت «که نوعاً موجب گمراهی و فریب شود» که در مصوبه کمیسیون آمده است حذف شود. همچنین با توجه به ایراد ویرایشی که در عبارت انتهایی مصوبه کمیسیون وجود دارد، پیشنهاد می‌شود عبارت «ادعای واهی درباره» به ابتدای جمله «دارا بودن گواهی یا مجوز...» افزوده گردد.

ایراد دوم:

الف) تبیین ایراد: در بند «۲» ایرادات شورای محترم نگهبان مقرر شده است: در تبصره ماده (۱)، منظور از عبارت «عناوین مشابه» روشن نیست. توضیح اینکه؛ تبصره ماده (۱) مصوبه مجلس مقرر می‌دارد: «انتشار تبلیغات موضوع این قانون از سوی

رسانه‌های جمعی موجب محکومیت مدیر مسئول در رسانه‌های چاپی یا عناوین مشابه به مجازات مندرج در این قانون می‌باشد.

با توجه به اینکه در این قانون برای تمامی رسانه‌های جمعی مسئولیت پیش‌بینی شده است لذا لازم است تا شخصی که در رسانه مزبور دارای مسئولیت می‌باشد به عنوان فردی که مسئولیت متوجه او می‌گردد تعیین شود. در رسانه‌های مکتوب و سایت‌ها، مدیر مسئول به عنوان فردی که مسئولیت متوجه اوست معرفی شده است و در خصوص سایر رسانه از عبارت «عناوین مشابه» استفاده شده است تا حسب مورد فردی که دارای مسئولیت در انتشار و پخش آگهی‌های تبلیغاتی است مسئول شناخته شود. در هر صورت شورای محترم نگهبان عبارت «عناوین مشابه» را دارای ابهام دانسته است.

ب) مصوبه کمیسیون محترم در خصوص رفع ایراد دوم:

کمیسیون محترم جهت رفع ایراد دوم پیشنهاد کرده است که عبارت «یا مسئول ذیربط» جایگزین عبارت «عناوین مشابه» گردد.

ج) ارزیابی مصوبه در خصوص ایراد دوم:

با توجه به ایراد شورای محترم نگهبان مبنی بر ابهام عبارت «عناوین مشابه» به نظر می‌رسد پیشنهاد کمیسیون محترم رافع ایراد شورای محترم نگهبان باشد.

ایراد سوم:

الف) تبیین ایراد: علاوه بر دو ایراد فوق‌الذکر، در بند «۲» ایرادات شورای محترم نگهبان مقرر شده است: در تبصره ماده (۱) از این جهت که مشخص نیست آیا جبران خسارت شامل مواردی نیز می‌شود که ورود خسارت منتسب به تبلیغ‌کننده نمی‌باشد، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهامات مذکور اظهار نظر خواهد شد.

توضیح اینکه در ماده (۱) برای مرتکب مجازات حبس یا جزای نقدی درجه ۶ و در مواردی که خسارتی وارد گردد جزای نقدی معادل ۲ تا ۵ برابر خسارت پیش‌بینی شده است. به موجب مفاد تبصره ذیل ماده (۱) مسئول مربوطه در رسانه‌ها نیز در صورت انتشار تبلیغ خلاف واقع به مجازات مذکور محکوم می‌گردد. حال حسب ایراد شورای محترم نگهبان این ابهام وجود دارد که آیا الزام مسئول مربوطه در رسانه به جبران خسارت در فرضی که انتساب خسارت به وی منتفی است وجود دارد یا خیر؟

ب) مصوبه کمیسیون محترم در خصوص

ایراد سوم:

کمیسیون محترم در پیشنهاد خود جهت رفع ایراد فوق مقرر داشته است عبارت ذیل به انتهای تبصره «۱» اضافه گردد؛ «الزام به جبران خسارت شامل مواردی که ورود آسیب منتسب به تبلیغ‌کننده نیست، نمی‌گردد».

ج) ارزیابی مصوبه در خصوص ایراد سوم:

به نظر می‌رسد پیشنهاد مندرج در مصوبه کمیسیون رافع ایراد شورای محترم نگهبان باشد.

جمع بندی

شورای محترم نگهبان در خصوص مصوبه مجلس شورای اسلامی در مورد طرح مورد بحث سه ایراد را مطرح کرده است. به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون در خصوص ایرادات مزبور رافع ایرادات می‌باشد. در مورد ایراد اول ذکر این نکته ضروری است که اگر چه مصوبه کمیسیون رافع ایراد است با این حال به دلیل جلوگیری از تفاسیر متشددت در محاکم لازم است عبارت «که نوعاً موجب گمراهی و فریب شود» از مصوبه کمیسیون حذف گردد و عبارت «ادعای واهی درباره» به ابتدای جمله «دارا بودن گواهی یا مجوز...» افزوده گردد تا به لحاظ ویرایشی اصلاح شود.

